

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ

до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання грантової підтримки наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету»

І. Визначення проблеми

Відповідно до частини п'ятої статті 59 Закону України від 26 листопада 2015 року № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність» (далі – Закон), який набрав чинності 16 січня 2016 року, порядок надання грантової підтримки наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету визначається Кабінетом Міністрів України.

З метою реалізації зазначеного положення та на виконання пункту 37 доручення Прем'єр-міністра України від 25 січня 2016 р. № 52073/1/1-15 до Закону, Міністерством освіти і науки України розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання грантової підтримки наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету» (далі – проект акта).

Однією з основних тенденцій розвитку світової економіки є збільшення питомої ваги національного інноваційного потенціалу у забезпеченні конкурентоспроможності національних економік. Частка обсягу витрат у 2015 р. на наукові дослідження та розробки у валовому внутрішньому продукті (ВВП) країн - членів Європейського Союзу у середньому становила 2,03%. В той же час наукоємність ВВП України (видатки на науку за всіма джерелами у відсотках до ВВП) становила лише 0,62%.

Одним з головних фінансових інструментів і основною формою прямої державної підтримки наукової та інноваційної діяльності залишається бюджетне фінансування. Пошук шляхів підвищення ефективності інвестицій в дослідження зумовлює реформи в організаційних структурах управління наукою. В характерних для України умовах обмеженості фінансових ресурсів особливо актуальним стає світовий досвід використання програмно-цільового управління наукою, яке дає можливість підвищити результативність наукових досліджень і розробок при одночасному забезпеченні ефективності використання бюджетних коштів. Запровадження грантової системи, як однієї з форм програмно-цільового фінансування наукових досліджень, передбачено Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.2016 № 294 та схваленою постановою Верховної Ради України від 14.04.2016 № 1099-VIII. Також, утворення інститутів грантового фінансування наукових досліджень і розробок передбачено проектом Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року.

Загальні видатки державного бюджету України, спрямовані на фінансування наукової сфери, у 2015 р. реалізовувались за 48 бюджетними програмами 28 головними розпорядниками бюджетних коштів – замовниками наукових робіт. При цьому аналіз розподілу загального обсягу фінансування

наукової сфери за головними розпорядниками бюджетних коштів за даними Державної служби статистики України свідчить, що частка базового фінансування у загальному обсязі фінансування прикладних досліджень і розробок становила 91,6%, програмно-цільового фінансування – лише 8,4%.

Основні групи (підгрупи), на які проблема недостатнього рівня фінансування наукових досліджень за програмно-цільовим принципом справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни		Ні
Держава	Так	
Суб'єкти господарювання, у тому числі суб'єкти малого підприємництва		Ні

Зазначена проблема не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів, оскільки питання збільшення частки програмно-цільового фінансування не можуть бути вирішені за рахунок механізмів стихійного регулювання ціни, темпів і пропорцій суспільного виробництва.

Також, проблема не може бути розв'язана за допомогою чинних регуляторних актів, оскільки наразі грантова підтримка наукових досліджень за рахунок коштів державного бюджету здійснюється через Державний фонд фундаментальних досліджень виключно з метою і в межах, визначених Указами Президента України від 24.12.2002 № 1210/2002 «Про положення про порядок надання грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених» та від 17.06.2009 № 446/2009 «Про Положення про щорічні гранти Президента України докторам наук для здійснення наукових досліджень».

II. Цілі державного регулювання

Проект акта підготовлено з метою виконання положень Закону щодо визначення Кабінетом Міністрів України порядку надання грантової підтримки наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету.

Основною ціллю затвердження такого порядку є забезпечення правового підґрунтя збільшення питомої частки програмно-цільового фінансування наукової і науково-технічної діяльності як найбільш ефективного способу спрямування бюджетних коштів на інвестування в дослідження.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів.

Вид альтернативи	Опис альтернативи
<i>Альтернатива 1.</i> Залишення наявної на сьогодні ситуації без змін	Невиконання вимог Закону. Частка програмно-цільового фінансування (державних цільових наукових і науково-

	технічних програм та проектів за державним замовленням) у загальному фінансуванні за рахунок коштів державного бюджету залишається незначною.
<p><i>Альтернатива 2.</i> Прийняття акта</p>	<p>Забезпечує досягнення цілей щодо збільшення частки програмно-цільового фінансування наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету. На відміну від наукових та науково-технічних проектів за базовим фінансуванням, <u>грантова підтримка</u> буде надаватись за результатами конкурсного відбору, що підвищить ефективність використання бюджетних коштів. Разом із фінансуванням <u>державних цільових наукових і науково-технічних програм</u>, які мають на меті розв'язання найважливіших науково-технічних проблем, створення принципово нових технологій, засобів виробництва, матеріалів, іншої наукоємної та конкурентоспроможної продукції <u>та проектів за державним замовленням</u>, спрямованих на створення наукоємної продукції з високим ступенем готовності до впровадження і орієнтованих на наявні в Україні виробництва, <u>грантова підтримка</u> буде надаватися для провадження наукової і науково-технічної діяльності на попередніх стадіях наукового процесу, таких як фундаментальні, пошукові та прикладні роботи, що забезпечить інтеграцію проектного підходу в наукові дослідження на всіх стадіях інноваційного процесу «наука-техніка-виробництво».</p>

Ураховуючи специфіку предмета регулювання, формою регулювання може бути обов'язкова звітність грантонадавачів про кількість і обсяги наданих грантів.

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей.

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
<i>Альтернатива 1.</i> Залишення наявної на сьогодні ситуації без змін	Залишення ситуації без змін призведе до неможливості реалізації положень Закону і подальшого зниження позицій України у міжнародних рейтингах, які оцінюють інноваційний потенціал і, як наслідок, – конкурентоспроможність країни на світовому ринку.	Додаткових витрат не потребує
<i>Альтернатива 2.</i> Прийняття акта	<p>1. Світовою практикою підтверджена перспективність програмно-цільового управління наукою. Узгодження цілей, шляхів їх досягнення та необхідних для цього ресурсів дає можливість забезпечити максимальну ефективність реалізації проектів при раціональному використанні матеріальних і інтелектуальних ресурсів, що має особливе значення в умовах обмеженості фінансових ресурсів.</p> <p>2. Створення в Україні сучасного сегмента ринку інтелектуальних послуг позначиться на обсязі інвестицій, у тому числі – міжнародних.</p> <p>3. Прийняття акта не несе загрози впливу на такі фактори, як злочинність, зокрема економічні злочини; корупційні можливості; тіньова економіка. Водночас опосередковано прийняття акта призведе до виходу України на ринки міжнародної торгівлі з наукоємними продуктами; збільшення обсягів інвестицій, у тому числі міжнародних; оптимізації суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у науковій сфері; посилення позицій України у міжнародних рейтингах.</p>	Додаткових витрат не потребує

Проект акта не поширюється та не впливає на сферу інтересів громадян, оскільки не впливає на зміни споживчого вибору, зміни споживчих цін; на отримання інформації споживачами та її зміст; на робочі місця та зайнятість населення; на здоров'я, безпеку, права та гідність громадян; на екологію та гендерний баланс.

Проект акта не поширюється та не впливає на сферу інтересів суб'єктів господарювання, оскільки не матиме впливу на продуктивність та конкурентоспроможність суб'єктів господарювання; на інновації та розвиток; на доступ до фінансів.

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблеми)	Бал результативності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного бала
<i>Альтернатива 1.</i> Залишити наявну нормативно-правову базу без змін	1	Ця альтернатива не дає змоги досягти поставлених цілей державного регулювання
<i>Альтернатива 2.</i> Прийняття акта	4	Ця альтернатива дає змогу повністю досягти поставлених цілей державного регулювання без будь-яких витрат

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Механізми, що пропонуються для розв'язання проблеми

Для розв'язання зазначеної проблеми Міністерством освіти і науки України розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання грантової підтримки наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету», реалізація якого забезпечить дотримання вимог Закону.

Проектом акта затверджується Порядок надання грантової підтримки наукової і науково-технічної діяльності за рахунок коштів державного бюджету, яким визначено: коло головних розпорядників бюджетних коштів – грантонадавачів; коло суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності – одержувачів грантів; основні вимоги щодо надання грантової підтримки на конкурсній основі; строк, на який надається грант. Крім того, Порядком визначено випадки, на які не поширюється його дія.

Заходи, що пропонуються для розв'язання проблеми

Розроблення та затвердження відповідного проекту акта Кабінету Міністрів України.

Впливу зовнішніх факторів на дію запропонованого проекту акта не очікується.

Реалізація акта не матиме негативного впливу на соціально-економічну ситуацію в країні або регіонах.

Впровадження регуляторного акта не потребує додаткових витрат з державного бюджету.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги

Шляхом прийняття акта буде врегульована можливість фінансування головними розпорядниками наукової і науково-технічної діяльності, в межах коштів, передбачених у державному бюджеті на відповідні цілі, за програмно-цільовим принципом.

Реалізація регуляторного акта не потребуватиме додаткових витрат для суб'єктів господарювання, громадян та держави.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Строк чинності регуляторного акта встановлюється на необмежений термін. Розроблений регуляторний акт буде діяти протягом дії Закону. У разі, якщо під час строку дії регуляторного акта розв'язання визначеної проблеми буде неефективним, у підзаконний акт будуть вноситися зміни для досягнення цілей державного регулювання.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Показники результативності дії регуляторного акта: кількість грантодавачів; кількість і обсяги наданих грантів.

Рівень поінформованості наукових установ з основних положень проекту регуляторного акта високий, оскільки проект акта та аналіз регуляторного впливу розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України.

ІХ. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Базове відстеження результативності зазначеного проекту акта здійснюється до дня набрання ним чинності шляхом збору пропозицій і зауважень та їх аналізу.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта буде проведено через рік з дня набрання ним чинності.

Періодичні відстеження планується здійснювати раз на кожні три роки починаючи з дня закінчення заходів з повторного відстеження результативності цього акта.

Для проведення відстеження результативності регуляторного акта будуть використовуватись показники, наведені у попередньому розділі.

Відстеження результативності регуляторного акта буде здійснюватись Міністерством освіти і науки України.

**Тимчасово виконуючий обов'язки
Міністра освіти і науки України**

Володимир КОВТУНЕЦЬ